

Alchymisté bílých kamenů

O zdických vápenících bylo v našem měsíčníku již mnohé napsáno. Všeobecně se mělo za to, že se jejich činnost datuje od 18. století. Jak ale ukazují stále nové dokumenty bylo tomu daleko dříve. Již významný benátský architekt Vincenzo Scamozzi, žijící v letech 1552 - 1616, uvádí ve svém díle „Idea della architettura universale“ vydaném v Benátkách / Venetia / roku 1615 z kterého v překladu cituji: Všude ve skalnatých horách u Zdic / Zgic /, velké české vesnice, která se nachází mezi Žebrákem / Schebrach / a Berounem / Beraun / se ve velkém množství těží bílé kameny, které jsou poměrně lehké a nepříliš hrubé, z nich místní lidé připravují to nejlepší vápno. Mají tam své pece či milíře okrouhlého tvaru, velkoobjemové, umístěné na úpatí těch hor, zahloubené do země způsobem podobným jak vidáme ještě u nás v Itálii. I terén je podobný, jílovitý. Pravda, že tento druh kamenů vyžaduje dosti ohně - jsou totiž velmi chladné, a také dřevo, jímž je pálí, je měkké ze smrků a jedlí.

Jako uznávaný italský stavitel té doby působil za Rudolfa II. a Matiaše I. v Praze, kam byl prvně jmenovaným panovníkem povolán. V roce 1614 započal s opravou královského hradu na Hradčanech. Brána z prvního na druhé nádvoří a jiné portály na pražském hradě jsou jeho dílem. Především se ale proslavil stavbami významných budov na Markově náměstí v italských Benátkách.

Vraťme se však ke zdickým vápeníkům. Vápenické zaměstnání bývalo poměrně výnosné a vápeníci byli aristokraty své doby. Většinou to byli lidé veselí, dobromyslní a světa znalí. Jejich duševní obzor byl mnohem širší než u ostatních spoluobčanů, kteří za celý svůj život nevykonali delší cestu než do Berouna. Naopak vápeníci s koňskými povozy jezdili až do „Němec“, do Krušných hor, Krkonoš i do středních a východních Čech. Expedice vápna do obcí na Berounsku se odbývala daleko jednodušším způsobem - posloužili k tomu ňše, trakaře, nebo vozíky tažené psy. Byli vítáni, protože dobrého vápna bylo všude velice zapotřebí.

Na druhé straně však byl život vápeníků krušný. Od časného jara do pozdních podzimních dnů si lopotně vydělávali na chléb. Buď svázeli kámen, nebo uhlí, pálili vápno, nebo byli ve světě. V důsledku vápenného dýmu měli bledé tváře, nažloutlé líce a trpěli dušností. Žádný se nedožil vysokého věku. Zdraví měli narušeno a předčasně zničeno otravným plynem.

Pozvolný konec individuální výroby vápna ve Zdicích nastal výstavbou moderní vápenky v roce 1869 v Berouně. Nová technologie výroby vápna se postupně rozšířila do Karlštejna a Loděnic. Zůstane velkou zásluhou zdického občana pana Josefa Nesměráka, že v roce 1909 začal budovat ve Zdicích kruhovou pec na pálení vápna, čímž zajistil práci místním vápeníkům, kteří nemohli průmyslové výrobě konkurovat. V roce 1913 vápenku převzala fir. Wedell z Plzně a po první světové válce Škodovy závody a.s. Plzeň. Ty výrobu v roce 1925 rozšířily a zmodernizovaly o novou šachtovou pec. Ta se však příliš neosvědčila a proto byla postavena druhá kruhová pec. Vápenec vozily povozy z Vinařic a Suchomast do Málkova a odtud nově vybudovanou lanovkou do Zdic. Roční výroba dosahovala více jak 3 000 vagonů kvalitního vápna. Bylo žádanou stavební surovinou v Čechách i na Moravě.

Na závěr uvádím malou osobní vzpomínku, která je spojena s potomky pana Josefa Nesměráka. V průběhu svého života jsem se zcela náhodně setkal s jeho dvěma vnučkami. Mladší Zlatku Nesměrákovou jsem poznal na dětském táboře o prázdninách v roce 1951 v Záběhlicích u Padrtských rybníků. Působila zde jako zdravotní sestra. Po ukončení vysokoškolských studií se stala uznávanou dětskou lékařskou v Děčíně. O 28 let později, při služební cestě spojené s výstavbou plynovodu Orenburg, jsem se několikrát sešel s druhou vnučkou Jarkou Nesměrákovou - Růžičkovou a jejím manželem v Moskvě. Působila při československém velvyslanectví jako inspektorka škol a tříd s českým vyučovacím jazykem na území bývalého Sovětského svazu. Obě vnučky svým životním postojem a pracovním nasazením pokračovaly v intencích svého podnikavého dědy.

Josef Hůrka